

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ครูเป็นบุคคลที่ใคร่เชื่อว่าเป็นผู้นำของสังคม เป็นผู้อบรมสั่งสอนเด็กให้ประพฤติ
 คนเป็นคนดี ให้วิชาความรู้ และเป็นผู้นำชุมชนในค่านอื่น ๆ เพื่อความเจริญของสังคมนั้น ๆ
 ครูจึงเป็นบุคคลที่ได้รับความเคารพจากเด็กและคนทั่วไป ดังนั้นจึงมีผู้กล่าวขวัญกันมากกว่า
 ครูควรมีลักษณะแบบใด จึงจะเป็นครูที่ดี มีประสิทธิภาพในการสอน สมควรได้รับ
 การยกย่องนับถือจากสังคม ได้มีผู้แสดงความคิดเห็นและวิจัยถึงลักษณะที่ดีของครูไว้เป็น
 จำนวนมาก ผู้วิจัยได้พยายามรวบรวมข้อคิดเห็น และผลงานการวิจัยอันเกี่ยวกับคุณลักษณะ
 ของครูทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศได้ดังนี้

เอกสารและงานวิจัยในประเทศไทย

✓ สุภาพค์ แสงวนิช ได้กล่าวถึงคุณลักษณะค่านบุคลิภาพของครูไว้ว่า ครูที่มี
 บุคลิภาพดี จะต้องมีรูปร่าง กิริยาท่าทางดี แต่งกายเรียบร้อย มีความประพฤติดี
 ทั้งในที่ลับและที่แจ้ง มีทัศนคติและอุดมคติเป็นประชาธิปไตย มีความสนใจอย่างกว้างขวาง
 ในสิ่งรอบตัว มีอารมณ์ขันและยิ้มแย้มแจ่มใส มีความเมตตากรุณา เห็นอกเห็นใจเด็ก
 มีความมานะพยายาม สามารถเข้าสังคมได้ดี มีสุขภาพอนามัยดี มีใจเป็นธรรม มีความรู้
 ความชำนาญในการสอนวิชาต่าง ๆ และมีความคิดริเริ่ม^๑ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ

^๑สุภาพค์ แสงวนิช, "บุคลิภาพ," ศูนย์ศึกษา ๑๐ (เมษายน ๒๕๐๖) : ๘๑.

น.ณ.๕. ซึ่งเห็นว่าครูควรแต่งกายดี มีอารมณ์ขัน มีความสามารถในการเข้าสังคม และครูควรมีความโอบอ้อมอารี^๑

✓ อารักษ์ กาญจนพิทักษ์ ได้รวบรวมคุณลักษณะที่ดีของครูจากสหพันธ์อาชีพครู แห่งโลกไว้ดังนี้คือ ครูควรเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ มีความรับผิดชอบ มีอารมณ์ขัน มีความขยัน มีความสามารถในการอธิบายสิ่งต่าง ๆ ให้บุคคลอื่นเข้าใจ มีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตดี มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีความรู้ในวิชาที่ตนสอน มีลักษณะน่าคบหานับถือ และสามารถปฏิบัติตนตามที่ตนสอนได้^๒

ก่ สวัสดิ์พิพาณิชย์ ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่ดีของครูไว้หลายประการคือ ครูจะ ต้องรักเด็ก เข้าใจเด็ก จะต้องมีความรู้ในวิชาที่ตนสอนอย่างลึกซึ้ง ต้องจัดหลักสูตรและ บทเรียนเป็น มีความเชี่ยวชาญในการสอนวิชาต่าง ๆ และเอาใจใส่เด็กทั้งตัว คือจะต้อง ดูแลสุขภาพอารมณ์และสังคมของเด็กด้วย ประการสุดท้ายครูควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก ในด้านวัฒนธรรม กิจนิสัย สุขนิสัย และอุปนิสัย^๓ ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของ บุญถิ่น อรรถถาวร คือ ครูควรมีความรู้ดีในวิชาที่สอน รู้กลวิธีในการสอน มีคุณธรรม และเป็น

ในวาทะที่กล่าวมา

---

^๑น.ณ.๕. นามแฝง, "อานิสงส์ของการเป็นครู," วิทยาคาร ๒๔ (พฤษภาคม ๒๕๐๔) : ๑๔๓ - ๒๐๑.

^๒อารักษ์ กาญจนพิทักษ์, "การจัดและบริหารโรงเรียน," วารสารวิสามัญศึกษา ๖ (กรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๑๒) : ๑๔.

^๓ก่ สวัสดิ์พิพาณิชย์, "ข้อคิดบางประการเกี่ยวกับการฝึกหัดครู," ใน เอกสาร การสัมมนาผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ และผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ (กรุงเทพมหานคร : กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๑๓), หน้า ๔๐ - ๔๖.

แบบอย่างที่ดีของเด็ก

✓ สุรินทร์ ศรีศิริ มีความเห็นว่า ครูที่ดีควรจะเป็นคนตรงต่อเวลา ไปทำงาน เป็นเนืองนิตย์ เตรียมการสอนสม่ำเสมอ เป็นตัวอย่างที่ดีของเด็ก รู้จักรับผิดชอบงาน หมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม มีความสามัคคีในหมู่คณะ ช่วยงานพิเศษของโรงเรียนและ ปฏิบัติตามจรรยาบรรณของครูที่คุรุสภาวางไว้^๒

ในการผลิตครูเพื่อให้ได้ครูชั้นอาชีพนั้น สุภรณ์ ศรีพหล กล่าวไว้ว่าควรจะได้ มีการวางรากฐานและคุณสมบัติของผู้ที่จะออกไปเป็นครู ให้มีคุณสมบัติดังนี้ คือ

๑. จะต้องมีความรอบรู้
๒. มีทักษะและความรู้วิชาครู
๓. มีความสามารถในการตัดสินใจได้ถูกต้องมีเหตุผล
๔. ร่วมมือกับผู้ที่มีอาชีพครูปรับปรุงมาตรฐานอาชีพครูให้สูงขึ้น
๕. ประกอบอาชีพเต็มเวลา
๖. รู้จักคนกว่าหาความรู้เพิ่มเติมเสมอ^๓

^๑บุญถิ่น อัตถากร, "แนวนโยบายการผลิตครูในอนาคต," ใน ประมวลบทความ การวางแผนการศึกษาอันดับ ๔ (กรุงเทพมหานคร : กองวางแผนการศึกษา สำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๑๕), หน้า ๕๔.

^๒สุรินทร์ ศรีศิริ, "ครูดีนั้นเป็นอย่างไร," วิทยจารย์ ๗๑ (กรกฎาคม ๒๕๑๕) : ๘ - ๙.

^๓สุภรณ์ ศรีพหล, "การผลิตครูชั้นอาชีพ," วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ ๗ (กันยายน ๒๕๑๕) : ๑๑ - ๑๒.

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช กล่าวว่า ครูควรดำรงตนให้เป็นประโยชน์ และ สอดคล้องประสานกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย ควรประพฤติตนอยู่ในฐานะตัวอย่าง อันดีงาม ช่วยแก้หรือกอบกู้ความเสื่อมของศีลธรรมในสังคม ยกย่องศีลธรรมจรยาในใจ ของคนให้สูงขึ้น^๑

ลักษณะที่สำคัญของครูจากการรายงานของคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูป การศึกษากล่าวไว้ว่า ครูควรรักการอ่าน เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นอย่าง อิสระมีเหตุผล และครูควรประพฤติตนอยู่ในกรอบของศีลธรรมจรยาอันเป็นบรรทัดฐานที่ ยอมรับกันทั่วไปในชุมชน^๒ ซึ่งประการดังนี้ทำนองเดียวกับความคิดของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช

ในค่านการวิจัย ใคมีผู้พยายามวิจัยหาลักษณะของครูที่ดี และมีประสิทธิภาพ ในการสอน เพื่อเลือกเฟ้นคนที่มีลักษณะ และมีความสามารถเข้าเป็นครู ประการสำคัญ ก็คือ ต้องมีบุคลิกภาพที่เอื้อต่อการสอนจริง ๆ สามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของศิษย์ และมีคุณลักษณะอันเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, "บทบาทของครูในสังคมไทย," ขงโคบาน (๒๕๑๓) : ๑ - ๑๐.

^๒คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา, การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศูนย์การทหารราบ, ๒๕๑๔), หน้า ๑๓๓.

ปี พ.ศ. ๒๕๑๑ มัณฑนา ปิยะมาดา ได้สำรวจลักษณะของครูในจังหวัดพระนคร และธนบุรี โดยศึกษาเฉพาะคุณลักษณะเกี่ยวกับการเรียนการสอนระหว่างครูกับนักเรียนทีเดียวโดยใช้ตัวอย่างประชากรเป็นครูในจังหวัดพระนครและธนบุรี จำนวน ๑,๘๐๖ คน พบว่า คุณลักษณะของครูทางด้านการสอนมี ๙ ลักษณะคือ

๑. มีความสามารถในการสอน
๒. มีเหตุผลเป็นประชาธิปไตย
๓. มีความเมตตา กรุณา
๔. สามารถให้คำปรึกษาแก่นักเรียนได้
๕. มีความยุติธรรม ซื่อตรง
๖. มีบุคลิกภาพดี
๗. มีความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียน
๘. ส่งเสริมให้กำลังใจของชมเชยนักเรียน
๙. ให้ความอุปการะแก่นักเรียน

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้ศึกษาค้นคว้าถึงลักษณะของครูที่สังคมต้องการโดยใช้แบบสอบถามกับนักเรียน ครู และผู้ปกครองในเขตกรุงเทพมหานครทั้ง ๒๓ เขต รวมตัวอย่างประชากรได้ ๙๕๖ คน สรุปผลการค้นคว้าได้ว่า สังคมต้องการครูที่มีลักษณะ ดังนี้

“มัณฑนา ปิยะมาดา, "การสำรวจคุณลักษณะของครูในจังหวัดพระนครธนบุรี," (ปริญญาานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, ๒๕๑๑), หน้า ๔๓ - ๔๘.

๑. คุณลักษณะด้านความประพฤติของครู ครูสามารถดื่มสุรา เล่นการพนัน ไต่บัง ยึดมั่นในวัฒนธรรมไทย และมีความประพฤติเรียบร้อย
๒. คุณลักษณะด้านความรู้ทางวิชาการ ควรมีวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี ควรผ่านการฝึกสอนมาก่อน ควรมีความรู้อื่น ๆ บาง เช่น การแนะแนว เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น และควรมีความรู้รอบตัวทันต่อเหตุการณ์
๓. คุณลักษณะด้านการสอน ควรสอนโดยใช้อุปกรณ์การสอน ลงโทษนักเรียน ตามความเหมาะสม และตรงต่อเวลา
๔. คุณลักษณะด้านการปกครองนักเรียน ควรอบรมศีลธรรม จรรยา เข้มงวด ในระเบียบของโรงเรียน และแก้ไขความประพฤติของนักเรียน
๕. คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ ควรให้ความสนิทสนมกับนักเรียนบ้าง ใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ควรหาโอกาสพบปะกับผู้ปกครอง และรวมกิจกรรมในชุมชน
๖. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ควรแต่งกายเรียบร้อย กิริยาสงวนเสียม วาจาไพเราะสุภาพ มีอารมณ์ขัน มีลักษณะเป็นผู้นำ และสุขภาพดี
๗. คุณลักษณะด้านการทำงานนอกเวลาและงานอดิเรก ครูอาจสอนพิเศษ และรับจ้างงานอื่น ๆ ได้ แต่ที่ไม่ควรทำก็คือ การด่าตี และการเป็นนายหน้า

004582

วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, ลักษณะของครูที่สังคมต้องการ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สามมิตร, ๒๕๑๔), หน้า ๘๖ - ๘๗.

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้วิจัยเรื่องขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา มีนิติตเข้าร่วมวิจัย จำนวน ๖ คน ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

ระคม บุญเรือง ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนประถมศึกษา และผู้ปกครอง ในจังหวัดอุดรธานี โดยสอบถามจากนักเรียน จำนวน ๑,๐๐๐ คน ผู้ปกครอง จำนวน ๑๐๐ คน ผลปรากฏว่า

๑. ด้านความรู้ ครูควรมีความรู้เกี่ยวกับพิธีการทางศาสนา การร้องเพลง ไทยเดิมหรือสากล เกษตรกรรมเบื้องต้น พื้นฐานทางครอบครัวของเด็ก การศึกษาคำนวณ ทางคณิตศาสตร์อย่างถูกต้อง
๒. ด้านทักษะในการสอน ควรอธิบายได้ชัดเจนแจ่มแจ้ง สร้างบรรยากาศ เป็นกันเองกับผู้เรียน ใช้ภาษาในการสื่อความหมายได้เหมาะสม แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ อย่างฉลาด และวาดภาพประกอบการสอนได้
๓. ด้านทัศนคติของครู ครูไม่ควรชอบอวดมุข ครูควรชอบสอน มีความยุติธรรม รู้จักควบคุมอารมณ์ และรับผิดชอบงาน
๔. ด้านหน้าที่และงานของครู ครูควรดูแลความสะอาดเรียบร้อยของโรงเรียน ห้องเรียน รูปร่างและปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน จัดและเก็บเอกสาร อุปกรณ์การสอน เขาเป็นหมวดหมู่ และตรวจสมุดงานของเด็ก

ระคม บุญเรือง, "ความคิดเห็นของนักเรียนประถมศึกษา และผู้ปกครองใน จังหวัดอุดรธานี เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๕), หน้า ๔๘ - ๕๖.

เตือนใจ เมฆประยูร ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนประถมศึกษา และ
ผู้ปกครอง เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา เช่นเดียวกับ
ระคม บุญเรือง แต่ได้ทำการศึกษาที่จังหวัดราชบุรี ตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔, ๕, ๖ และ ๗ จำนวนทั้งสิ้น ๑,๐๐๐ คน และผู้ปกครองทุกอาชีพ
จำนวน ๑๐๐ คน ผลการวิจัยพบว่า

๑. ด้านความรู้ ครูควรมีความรู้เกี่ยวกับการร้องเพลงไทยเดิม พื้นฐาน
ทางครอบครัวของเด็ก ระเบียบและวิธีการวัดผล
๒. ด้านทักษะในการสอน ครูควรมีทักษะในการสร้างบรรยากาศเป็นอันเอง
กับนักเรียน ใช้ภาษาในการสื่อความหมายได้เหมาะสม และแก้ปัญหาได้อย่างฉลาด
๓. ด้านทัศนคติของครู ครูควรมีความยุติธรรม รู้จักกาลเทศะ ไม่ชอบ
อบายมุข รู้จักควบคุมอารมณ์ และชอบสอน
๔. ด้านหน้าที่และงานของครู ครูควรเป็นตัวอย่างที่ดีของนักเรียน จัดและเก็บ
เอกสาร อุปกรณ์การสอนเข้าเป็นหมวดหมู่ และเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน^๑ ซึ่งผลการ
วิจัยของเตือนใจ เมฆประยูร คล้ายคลึงกับผลการวิจัยของ ระคม บุญเรือง

นิภา เพชรสม ได้ศึกษาความเห็นของครูประจำการ และนักศึกษาวิทยาลัยครู
เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา ในจังหวัดราชบุรี ตัวอย่าง
ประชากรเป็นครูประจำการจำนวน ๒๕๐ คน นักศึกษาครูจำนวน ๕๐๐ คน ผลการวิจัย
ปรากฏว่าครูประจำการและนักเรียนวิทยาลัยครูมีความเห็นสอดคล้องกันคือ

---

^๑เตือนใจ เมฆประยูร, "ความคิดเห็นของนักเรียนประถมศึกษาและผู้ปกครอง
ในจังหวัดราชบุรีเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา" (วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
๒๕๑๔), หน้า ๖ - ๗.

๑. ด้านความรู้ ครูควรมีความรู้วิชาภูมิศาสตร์ พละนันทน์ และวิทยาศาสตร์
หลักการแนะแนว และวิธีสอน
๒. ด้านทักษะการสอน ครูควรมีทักษะในการเรียงลำดับเนื้อหาวิชาและควร
ศึกษาเพิ่มเติมในวิชาที่ตนสอนเสมอ
๓. ด้านทัศนคติ ครูควรสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ชยัน และกระตือรือร้น
ในการทำงาน
๔. ด้านหน้าที่และงานของครู ครูควรมีหน้าที่ในการเตรียมการสอน ควรเป็น
ตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนและคนทั่วไป

พงศธร พัทธกะกำพล เป็นผู้หนึ่งซึ่งศึกษาความคิดเห็นของครูประจำการ และ
นักศึกษาวิทยาลัยครูในจังหวัดราชบุรี เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่ และเกณฑ์มาตรฐานของครู
ประถมศึกษา เช่นเดียวกับ นิภา เพชรสม แต่ใช้ตัวอย่างประชากรเป็นครูประจำการ
และนักศึกษาวิทยาลัยครูในจังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาสอดคล้องกับ นิภา เพชรสม
และเพิ่มเติมว่า ครูประจำการและนักศึกษาวิทยาลัยครู มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้
วิชาสามัญของครูประถมศึกษาแตกต่างกัน แต่ความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้วิชาครูของครู
ประถมศึกษาในทัศนะของบุคคลสองกลุ่มนี้ไม่แตกต่างกัน^๒

---

^๑นิภา เพชรสม, "ความคิดเห็นของครูประจำการและนักศึกษาวิทยาลัยครูใน
จังหวัดราชบุรี เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา" (วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
๒๕๑๘), หน้า ง - จ.

^๒พงศธร พัทธกะกำพล, "ความคิดเห็นของครูประจำการและนักศึกษาวิทยาลัยครู
ในจังหวัดอุตรดิตถ์ เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา" (วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
๒๕๑๘),
หน้า ข - ง.

นันทนา ฮันศิริ ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาในจังหวัดราชบุรี เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา โดยใช้ตัวอย่างประชากร เป็นผู้บริหารการศึกษาในจังหวัดราชบุรี ๑๐๐ คน ผลการวิจัยปรากฏว่าผู้บริหารการศึกษา โดยส่วนรวมมีความคิดเห็น ดังนี้

๑. ความรู้วิชาสามัญ ความรู้วิชาครู ทักษะในการสอน ทักษะหน้าที่ และงานของครู เกือบทุกรายการในแบบสอบถามประเมินค่ามีความจำเป็นต่อครูมาก ยกเว้นหน้าที่ของครูเกี่ยวกับการเลือกแบบเรียน ซึ่งผู้บริหารการศึกษามีความเห็นว่าเป็น ต่อครูในระดับปานกลาง

๒. ในสภาพที่เป็นจริง ผู้บริหารการศึกษามีความเห็นที่ ครูมีความรู้วิชาสามัญ วิชาครู และทักษะในการสอนระดับปานกลาง ยกเว้นความรู้เรื่อง สหกรณ์ ประชากร ศึกษา การใช้สื่อทัศนูปกรณ์ และการนำเทคนิควิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งผู้บริหารการศึกษาเห็นว่าครูมีความรู้ในระดับต่ำ

๓. ทักษะคติและการปฏิบัติหน้าที่พร้อมทั้งงานต่าง ๆ ของครู ผู้บริหารเห็นว่า อยู่ในเกณฑ์ดี ยกเว้นหน้าที่ในการเลือกแบบเรียน

๔. ผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้วิชาสามัญ ทักษะคติ หน้าที่และงานของครูไม่แตกต่างกัน ยกเว้นความรู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ประเพณี และหน้าที่จะครองดูแลและปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ ส่วนผู้บริหารการศึกษาที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความรู้วิชาสามัญ ทักษะคติ หน้าที่ และงานของครูไม่แตกต่างกัน

นันทนา ฮันศิริ, "ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาในจังหวัดราชบุรี เกี่ยวกับ ขอบเขตหน้าที่และ เกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘), หน้า ง - จ.

แพรวพรรณ คี้อาษา ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาเช่นเดียวกับ นันทนา ฮันศิริ แต่ใช้ตัวอย่างประชากรเป็นผู้บริหารการศึกษาในจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน ๑๐๐ คน ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารที่มีวุฒิ ป.กศ.สูง หรือเทียบเท่าขึ้นไป กับผู้บริหารที่มีวุฒิต่ำกว่า ป.กศ.สูงหรือเทียบเท่าลงมา และผู้บริหารที่มีประสบการณ์ระหว่าง ๑ - ๒๐ ปี กับ ๒๑ ปีขึ้นไปนั้น มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในเรื่องความรู้ของครู ทักษะในการสอน ทักษะคติ และหน้าที่การงานของครู ยกเว้นผู้บริหารที่มีประสบการณ์ ๑ - ๒๐ ปี และ ๒๑ ปี ขึ้นไปมีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องความรักและศรัทธาในอาชีพครู^๑

ต่อมา พ.ศ. ๒๕๒๐ สุวรรณ เนตยากร ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน และผู้ปกครอง เกี่ยวกับขอบ เขตหน้าที่และลักษณะที่พึงปรารถนาของครูในระดับมัธยมศึกษา โดยใช้ตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร ๑๐ โรงเรียน จำนวน ๒๓๐ คน และผู้ปกครองนักเรียน ๒๓๐ คน ผลปรากฏว่า ผู้ปกครอง และนักเรียน มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ครูควรมีความรู้ และลักษณะ ดังนี้

๑. ความรู้สามัญ ครูควรมีความรู้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษและสังคมศึกษา
๒. ความรู้วิชาครู ครูควรรู้หลักสูตร วิธีสอน หลักการวัดผล ประเมินผล หลักจิตวิทยา การแนะแนว
๓. ความรู้พิเศษ ควรมีความสามารถทางนาฏศิลป์ ดนตรี การช่าง งานประดิษฐ์ต่าง ๆ
๔. ทักษะในการสอน ควรมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ การสื่อความหมาย คู่มือชั้นเรียนได้
๕. ลักษณะของครู ควรมีหน้าตาเข้มแข็งแจ่มใส แต่งกายสุภาพ มีศรัทธาในการสอน

^๑แพรวพรรณ คี้อาษา, "ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาจังหวัดอุดรดิตถ์เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘), หน้า ง - จ.

สิ่งที่ผู้ปกครองและนักเรียนมีความเห็นขัดแย้งกันคือ ผู้ปกครองเห็นว่าครูควรมีความรู้ในเรื่องวรรณคดี และหลักธรรมะที่ควรปฏิบัติ แต่นักเรียนเห็นว่าสองประการนี้ไม่มีความสำคัญ พร้อมกันนี้ผู้ปกครองกับนักเรียนได้ให้ข้อเสนอแนะว่าครูควรมีความยุติธรรม ตั้งใจสอนและยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน^๑

ในปีเดียวกันนี้เอง ประโยชน์ จันทโรจิติ ก็ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา โดยใช้ตัวอย่างประชากร เป็นครู ประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา จำนวน ๑๔๔ คน ผู้บริหาร ๕๐ คน นักเรียน ๔๕ คน ผู้ปกครอง ๑๕๐ คน รวมทั้งหมด ๔๘๙ คน จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า คุณลักษณะครูอันเป็นที่พึงประสงค์ของชาวจังหวัดสงขลา นั้นควรมีคุณลักษณะสำคัญเรียงตามลำดับ จากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ คุณลักษณะด้านการสอน คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงานทั่วไป คุณลักษณะด้านความเป็นประชาธิปไตย คุณลักษณะด้านสัมพันธภาพกับนักเรียน คุณลักษณะด้านคุณธรรม ศีลธรรม คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ และคุณลักษณะด้านบุคลิกลักษณะท่าทาง ซึ่งจะเห็นได้ว่า ตัวอย่างประชากรได้ให้ความสำคัญของการสอนมาเป็นอันดับหนึ่งและบุคลิกลักษณะท่าทางของครู เป็นสิ่งสุดท้ายที่จะพิจารณา^๒

^๑ สุวรรณภา เนตยากร, "ความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และลักษณะที่พึงปรารถนาของครูในระดับมัธยมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐), หน้า ง - จ.

^๒ ประโยชน์ จันทโรจิติ, "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา" (วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๐), หน้า ๖๓.

นอกจากนั้น สมพร ปาละจุม ก็ได้ศึกษาสมรรถภาพที่พึงปรารถนาของครู ประถมศึกษาปีที่ ๑ ในทัศนะของครูใหญ่ ครู และผู้ปกครองในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้ ตัวอย่างประชากร เป็นครูใหญ่ ๑๒๐ คน ครู ๒๔๐ คน และผู้ปกครอง ๒๔๐ คน พบว่า ครูใหญ่และผู้ปกครองต้องการครูที่มีสมรรถภาพด้านวิชาการสูง ครูใหญ่ที่มีวุฒิต่างกัน กับครู ที่มีวุฒิและประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีความต้องการครูประถมปีที่ ๑ ที่มีสมรรถภาพ ด้านวิชาการ ด้านการปกครองนักเรียนเท่าเทียมกัน

ปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ควงพร ชินสมบุรณ์ ได้สร้างเกณฑ์ประเมินโรงเรียนอนุบาล โดยถือเอาเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนอนุบาลของกรมสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็นแนวทางในการสร้าง ซึ่งระบุถึงลักษณะที่ดีของโรงเรียนอนุบาล ๔ ประการคือ หมวดอาคาร สถานที่และอุปกรณ์ หมวดการบริหารโรงเรียน หมวดการเรียนการสอน หมวดสวัสดิการ และการประชาสัมพันธ์ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับลักษณะของครูมีดังนี้คือ ครูควรใช้อุปกรณ์ช่วยในการสอนให้เหมาะสมกับวิชาที่ตนสอน การจัด กิจกรรมและประสบการณ์ควรให้นักเรียนได้คิด ส่งเสริมความพร้อมในการใช้ภาษา ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถปรับตัว และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดนิสัย อยากรู้อยากเห็น ช่างสังเกต มีเหตุผล ส่งเสริมให้นักเรียนได้ช่วยตัวเอง ปลูกฝัง ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และควรนำวิธีการต่าง ๆ ในการประเมินผลมาใช้ เช่น การสังเกต การทดสอบ การสัมภาษณ์ ฯลฯ เป็นต้น^๒

^๑สมพร ปาละจุม, "สมรรถภาพที่พึงปรารถนาของครูประถมศึกษาปีที่ ๑ ในทัศนะของครูใหญ่ ครู และผู้ปกครองในจังหวัดร้อยเอ็ด" (ปริญญาานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๐), หน้า ๓๗ - ๔๕.

^๒ควงพร ชินสมบุรณ์, "การสร้างเกณฑ์ประเมินโรงเรียนอนุบาล" (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑) หน้า ๔๕ - ๕๘.

เอกสารและการวิจัยต่างประเทศ

ชาวตะวันตกนั้นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะของครูมากมาย จึงรวบรวมมา
ส่วนหนึ่ง ดังนี้ คือ

คัลกิน (Culkin) ได้กล่าวถึงลักษณะของครูอนุบาลไว้ว่า ครูอนุบาลจะต้อง
เข้าใจเด็ก เข้าใจกฎของความเจริญเติบโต ต้องมีคุณสมบัติอันเป็นที่พึงปรารถนาของเด็ก
เช่นไม่พูดเสียงดังเกินไป นำเสียงฟังแล้วเกิดความอบอุ่น กิริยาท่าทางไม่รีบร้อน ไม่
แสดงสีหน้า มีความกระตือรือร้นในการทำงาน แสดงความเป็นเพื่อนกับเด็กและมีทัศนคติ
ที่ดีต่อการทำงาน

ฟอสเตอร์ (Foster) และ เฮดเลย์ (Headley) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการ
การอนุบาลและได้รวบรวมลักษณะของครูอนุบาลซึ่งบางคนได้กล่าวไว้ว่า ครูอนุบาลควรจะมี
มีลักษณะ ดังนี้ กระฉับกระเฉง มีสง่า หน้าตาสะอาดหมดจด มีอารมณ์ขัน ร่างกาย
แข็งแรง มีจรรยาครู มีไหวพริบ มีความอดกลั้น ไม่เห็นแก่ตัว มีความสุขไม่มีปัญหา
ทางบ้าน มีความเมตตากรุณา กล้าหาญ เป็นประชาธิปไตย ไว้วางใจได้ ยุติธรรม
ซื่อสัตย์ ซื่อตรง มีอุดมคติ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มองคนอื่นในแง่ดี รู้จักยับยั้งชั่งใจ
และบางครั้งก็มีผู้กล่าวว่า ครูอนุบาลจะต้องมีลักษณะ ดังนี้คือ

๑. มีสุขภาพดี
๒. มีความอดทน และอดกลั้น
๓. อยู่ในวัยหนุ่มสาว
๔. รู้จักควบคุมเสียงไม่ให้ดังหรือเบาเกินไป

๕. มีอารมณ์ขัน
๖. มีไหวพริบ
๗. รักเด็กโดยทั่วหน้า
๘. มีการฝึกและมีประสบการณ์

โดยสรุปแล้วครูเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการสร้างเด็กอนุบาลครูจะต้องให้เด็กเชื่อมั่นว่า จะเป็นผู้นำของเด็กได้ มีความรู้วิชาพื้นฐานและจะต้องมีคุณลักษณะที่จะทำงานกับเด็ก และทำให้เด็กชอบด้วย

ฟูลเลอร์ (Fuller) ได้กล่าวไว้ว่า การวิจัยที่ผ่านมาไม่สามารถที่จะพิสูจน์ได้ว่า ครูอนุบาลที่ประสบความสำเร็จนั้น เป็นเพศใด แต่งงานหรือไม่ อายุเท่าใด ระดับการศึกษาเพียงใด แม้แต่ศึกษานิเทศก์ หรือผู้บริหารการศึกษาก็ยังไม่สามารถวัดความสำเร็จของครูอนุบาลได้ และในขณะที่เดียวกัน การสะสมข้อมูลเกี่ยวกับครูอนุบาลในทุกวันนี้ก็ทำได้ไม่ละเอียด แต่อย่างไรก็ตามก็มีการยอมรับกันว่า ครูอนุบาลจะต้องมีคุณลักษณะดังนี้

๑. ชอบคนควาทดลอง
๒. มีความรู้ในวิชาที่ตนสอน
๓. มีประสบการณ์ในการยืดหยุ่นวิธีการสอนมาใช้กับเด็กแต่ละคน^๒

^๑ Foster and Headley's, Education in the Kindergarten 3d ed.

(New York : American Book Company, 1950), pp. 42 - 51.

^๒

Elizabeth Mechem Fuller, About the Kindergarten (Washington, D.C. : Department of Classroom Teacher, American Educational Research Association of the National Education Association, 1961), pp. 19 - 20.

มัวร์ (Moore) ซึ่งเป็นศาสตราจารย์ทางการประถมศึกษา เห็นความสำคัญ
ของครูอนุบาล และกล่าวไว้ว่า ครูอนุบาลเป็นบุคคลสำคัญในการดำเนินการอนุบาล และ
ต้องการความก้าวหน้าทางอาชีพ จึงควรมีส่วนร่วมในการวิจัยเพราะครูเป็นผู้ใกล้ชิดเด็ก
มากที่สุด ครูควรรับรู้อะไรและเลือกใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ และควรจะถูกเลือกสรรค้ประสบการณ์
อันมีค่าให้แก่เด็ก

นอกจากนี้ มัวร์ (Moore) ใ้ร่วมกับ เฮลด์ (Heald) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า
บุคคลที่จะมาทำอาชีพครู จะต้องมึลักษณะทางกายและใจแตกต่างจากอาชีพอื่น ๆ เช่น ครู
จะต้องมีวิจาร์ณญาณ มีมนุษยสัมพันธ์อันดี มีความเมตตากรุณาและปกป้องคนอื่น มีความ
ละเอียดประณีต มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์คงที่หลีกเลี่ยงการวิจาร์ณคนอื่น และเต็มใจ
ที่จะทำงานมากกว่าคนอื่น^๒

ในปี ค.ศ. ๑๙๙๘ ได้มีการประชุมผู้เชี่ยวชาญการศึกษาของเด็กในวัยก่อนเข้า
เรียน เมื่อวันที่ ๔ - ๑๒ สิงหาคมที่กรุงเทพมหานครจากประเทศต่าง ๆ ซึ่งพอจะรวบรวม
ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะของครูเด็กวัยก่อนเข้าเรียนได้ดังนี้

ประเทศไทย ครูอนุบาลส่วนใหญ่จะมีความรู้เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน
การพัฒนาเด็ก สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ สุขภาพอนามัย การใช้เครื่อง
เล่น และวิธีการเล่น การเล่าเรื่องและการสังเกตเด็ก

---

^๑ Eleora Moore, Toward better Kindergarten (Washington, D.C. :
Association for Childhood Education, 1965 - 1966), pp. 5 - 14.

^๒ James E. Heald and Samuel A. Moore, The Teacher and Administrative
Relationship in School Systems (New York : the Macmillan Co., 1968), p. 142.

ประเทศอินโดนีเซีย ครอบงำจะต้องถือว่าการสอนคือการช่วยเหลือเด็ก ต้องมีความเสมอภาคในการปกครองเด็ก ยอมรับฟังความคิดเห็นของเด็ก ช่วยเหลือเด็กในทางที่ถูกต้อง มีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครอง และครูจะต้องพยายามทำให้ผู้ปกครองยอมรับในความสามารถและพัฒนาการของเด็ก

สำหรับในประเทศอิหร่าน จะฝึกครูอนุบาลจากเด็กหญิงที่จบชั้นมัธยมศึกษา มาศึกษาหลักสูตรเร่งรัด ๑ ปี เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก สุขภาพจิตเด็ก โภชนาการ หลักและเทคนิคในการศึกษาวัยก่อนวัยเรียน คนตรี วรรณกรรม สำหรับเด็ก ละคร ศิลปะการใช้มือและสังคมศึกษา

ในประเทศฟิลิปปินส์ ครอบงำได้รับการฝึก ๓ ด้านคือ ด้านความรู้จะต้องมีความเข้าใจภูมิหลังของเด็ก กิจกรรมการเรียนการสอน พัฒนาการกรรเรียนรู ความรู้เบื้องต้นของการฝึกอาชีพ ในด้านความสนใจ จะต้องสนใจเด็ก สนใจอาชีพครู สนใจหาความรู้เพิ่มเติมสนใจที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านทักษะจะต้อง อ่าน พูด เขียน ไต่ซัดเงินและถูกต้อง ทำงานร่วมกับเด็กได้ และทำให้ผู้เรียนพอใจที่ได้เรียนด้วย

ในประเทศอินเดีย ครอบงำจะต้องเรียนรู้ทฤษฎีต่าง ๆ ของการอนุบาล ประวัติการอนุบาล วิธีการสอน การจัดและบริหารโรงเรียน จะต้องได้รับการฝึกสอน ๓ เดือน และฝึกกิจกรรมต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการสอนเด็กวัยนี้เช่น การฝึกกายบริหาร ศิลปะ การใช้มือ เต้นรำ ละคร คนตรี เป็นต้น

ส่วนประเทศอังกฤษ ให้ความสำคัญเด็กหญิงมาเป็นครูอนุบาล และสิ่งที่เน้นมากที่สุดคือ การใช้วัสดุอุปกรณ์ในห้องเรียนมาจัดทำเป็นอุปกรณ์การสอนมากกว่า จะดึงชื่อจากที่อื่น

ซึ่งเป็นลักษณะที่สมควรได้รับการส่งเสริมอย่างยิ่ง^๑

จากเอกสารและงานวิจัยที่ไต่ถามมาข้างต้นนี้ แสดงว่า ใค้มีผู้พยายามศึกษา
 คนควาและวิจัยถึงลักษณะครูที่ดี อันเป็นที่พึงปรารถนาของสังคมกันอย่างกว้างขวาง และ
 ผลที่ไค้คล้ายคลึงและสอดคล้องกัน แต่การศึกษาคนควาส่วนใหญ่ั้นจะกระทำกับครูในระดับ
 ประถม และมีธยมศึกษา ส่วนลักษณะของครูอนุบาลยังมีผู้กล่าวถึงไม่กว้างขวางนัก
 ผู้วิจัยจึงไค้พยายามรวบรวมลักษณะของครูจากเอกสาร และรายงานการวิจัยต่าง ๆ
 เพื่อเป็นแนวทางในการค้นหาลักษณะของครูอนุบาล ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า คุณลักษณะของ
 ครูอนุบาลอันจะส่งผลดีไค้แก่การเรียนการสอนนั้น ควรจะศึกษาเกี่ยวกับ คุณลักษณะด้าน
 การสอน ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านความประพฤติทางศีลธรรมจรรยา
 ของครู

---

^๑ Regional Meeting of Expert on New Approaches to Education of
 Children of Pre-School Age, Bangkok, 4 - 12 September 1978.